

Stereofotoaparáty

V predošlom pokračovaní našej rubriky sme sa dozvedeli čo-to o najstarších stereoprehliadačkách. Dnes si povieme niečo o stereofotoaparátoch.

Už prví priekopníci fotografovania, ktorí poznali princípy stereozobrazovania, prišli na to, že stereofotografie možno nasnímať aj jedným fotoaparátom. Stačilo urobiť jednu snímku, posunúť fotoaparát o vzdialenosť očí (približne 6,5 cm) doprava alebo doľava a urobiť snímku pre druhé oko. To sa, samozrejme, dalo iba pri fotografovaní statických objektov.

Prvý stereofotoaparát s dvoma objektívmi pravdepodobne skonštruoval anglicky optik, vyná-



GALLUS



Stereo-Mikroma

lezca, člen Kráľovskej astronomickej spoločnosti John Benjamin Dancer (1812 – 1887) v roku 1852 (podľa iných prameňov až v roku 1865). Koncom 19. storočia sa predávali už desiatky stereofotoaparátov v drevených skrinkách. V mojej zbierke zatiaľ nemám nijaký exemplár z tých najstarších. Cenný je však aj celokovo-

vý stereofotoaparát GALLUS z roku 1922.

Stereo-Mikroma, druhý prístroj z mojej zbierky, vyrobený vo vtedajšom Československu, bol na svoju dobu výnimočný miniatúrny fotoaparát (predávať sa začal v roku 1960). Stereo-Mikromou sa robili dvojice pozitívnych snímok na čiernobiely alebo farebný 16 mm film. Na jedno na-

bitie (90 cm filmu) bolo možné urobiť 16 až 18 dvojíc snímok. Tento fotoaparát má dva rovnaké objektívy, pričom jeden je zaostrý pevné na vzdialenosť 5 m a druhý na vzdialenosť 12 m. Tým sa pri prezeraní obrázkov zvyšoval dojem hĺbky ostrosti.

Štefan Holakovský
Foto autor

OPÝTALI SME SA JAZYKOVEDCOV...

... na utvorenie, význam a používanie prídavného mena *časozberný*

Dostali sme otázku, aký je správny preklad anglického výrazu *time lapse* (angl. *time* „čas“, *lapse* „časový úsek, časový interval; zdržanie, prestávka“) do slovenčiny, ktorý sa často píše so spojovníkom v podobe *time-lapse*, lebo slovo *časozberný*, s ktorým sa spytujúci v tejto súvislosti stretáva, nenašiel v onlineovom slovníku. Sпытujúcemu sa išlo o to, ako pomenovať filmy, ktoré sú nakrútené spojením snímok, ktoré vznikli v rozptýlení určitého dohodnutého času.

Zložené prídavné meno *časozberný* sa neuvádza ani v našich základných jazykových príručkách zachytávajúcích slovnú zásobu slovenčiny, ako sú Pravidlá slovenského pravopisu (4. vyd. z roku 2013), Krátky slovník slovenského jazyka (4. vyd. z roku 2003) či Slovník súčasného slovenského jazyka (1. zv. písme-

ná A – G z roku 2006). Zložené prídavné meno *časozberný* je relatívne nový lexikálny prostriedok potrebný na vyjadrenie významu „zachytávajúci, snímajúci priebeh udalosti v istých časových intervaloch“. Je utvorené z podstatného mena čas a z prídavného mena *zberný* s významom „týkajúci sa zberu, zbierania, zhromažďovania niečoho“, spojených spájacou morférou (hláskou) o. Na internetových stránkach sme našli takúto výpoveď vysvetľujúcu, čo je to *časozberné fotografovanie*: *Časozberné fotografovanie je filmová technika, pri ktorej je počet zachytených filmových snímok za sekundu oveľa nižší než ten, ktorý bude následne použitý na prehrávanie zachytenej sekvencie*. Okrem spojenia *časozberné fotografovanie* sme na internete našli aj tieto ďalšie slovné spo-

jenia s prídavným menom *časozberný*: *časozberný monitoring aktívnych svahových deformácií, časozberný režim, časozberná metóda nakrúcania dokumentov, časozberná technológia, časozberné snímanie; časozberný dokument, časozberný záznam, časozberné video; časozberná kamera, časozberná spúšť*.

V jazykovej praxi sa niekedy môžeme stretnúť s písaním zloženého prídavného mena *časozberný* aj so spojovníkom, teda s podobou *časozberný*, ktorá je ovplyvnená písaním anglického výrazu *time-lapse*, no v slovenčine písanie prídavného mena *časozberný* so spojovníkom nemá opodstatnenie, lebo tu nejde o priradovací vzťah medzi jednotlivými zložkami zloženého prídavného mena, ale o určovací vzťah.

Stručne na záver: Na vyjadrenie významu „zachytávajúci, snímajúci priebeh udalosti v istých časových intervaloch“ je vyhovujúce zložené prídavné meno *časozberný*, a to aj v slovnom spojení *časozberný film*, preto netreba zaň hľadať inú náhradu.

PaedDr. Matej Považaj, CSc.